

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มุ่งเน้นเพื่อตรวจสอบการลดค่าเงินบาทของไทยว่ามีผลต่อดุลการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญในลักษณะที่เป็นไปตามปรากฏการณ์เส้นโค้งรูปตัวเจ (J-curve) หรือไม่ โดยที่ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมัน และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทรายได้ประชาชาติของไทย รายได้ประชาชาติของประเทศคู่ค้าสำคัญ และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อดุลการค้าไทย ทั้งนี้เนื่องจากภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยน อาทิ การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยและการลดค่าเงินบาทที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ส่งผลให้ดุลการค้าที่เคยขาดดุลมาตลอดกลับดีขึ้นเป็นการเกินดุลทางการค้ามาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นบทบาทของตัวแปรทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ รายได้ประชาชาติและอัตราแลกเปลี่ยน จึงเป็นบทบาทที่น่าสนใจต่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์อันจะนำไปสู่ผลกระทบต่อดุลการค้าของไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้นวิทยานิพนธ์นี้จึงทำการศึกษาเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และพยากรณ์ความสัมพันธ์ของบทบาทดังกล่าวที่มีต่อดุลการค้าไทยได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่การเสนอแนะในเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

แบบจำลองของการศึกษานี้ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ ด้วยเทคนิควิธี Cointegration และ ECM (Error Correction Model) ตามกระบวนการ ARDL (Autoregressive Distributed Lag) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์และพิจารณาผลกระทบที่มีต่อดุลการค้าของไทย ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับดุลการค้าไทยก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่เป็นการปรับใช้หลากหลายแนวทาง ได้แก่ เทคนิคกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เทคนิควิธีการทางเศรษฐมิติตามกระบวนการ Engle-Granger (1987) และ VAR model ของ Johansen-Juselius เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นเพื่อนำเสนอการปรับใช้วิธีการศึกษาตามกระบวนการ ARDL เป็นหลักเพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับการวิเคราะห์บทบาทของรายได้ประชาชาติและอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อดุลการค้าไทยเป็นสำคัญ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามกระบวนการ ARDL ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก พบว่า ขั้นตอนแรก เป็นการประยุกต์ใช้ค่าสถิติ F-statistic เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในระยะยาวหรือทดสอบการมี Cointegration ของตัวแปรที่ทำการศึกษา ซึ่งกระบวนการนี้จะไม่เหมือนกับการทดสอบ Cointegration โดยทั่วไป เนื่องจากการใช้เทคนิคตามกระบวนการ ARDL มีการหลีกเลี่ยงที่จะจัดหมวดหมู่ของตัวแปรให้เป็น I(1) และ I(0) อีกทั้งไม่จำเป็นต้องทำการทดสอบ Unit Root ก่อน และการพิจารณาราค่าสถิติ F-statistic พบว่า ค่าสถิติ F-statistic ที่คำนวณได้ ดังตารางที่ 5.1 5.4 และ 5.7 ส่วนใหญ่อยู่ต่ำกว่าค่าวิกฤตขอบเขตล่างจึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ บ่งบอกได้ว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษานั้นไม่มีลักษณะที่เป็น Cointegration ต่อกัน อีกทั้งผลลัพธ์ของค่าสถิติ F-statistic ยังมีความไวต่อความยาวของความล่าช้าในแต่ละ lag order ที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้ผลการวิเคราะห์เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นจุดที่น่าสนใจในการนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์คือ ขั้นตอนที่สองเป็นลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่สอง เป็นการประมาณค่า Error Correction term (EC_{t-1}) จากสมการ ECM คือสมการ (4.3) เพราะถ้าพบว่าเครื่องหมายค่าสัมประสิทธิ์ของ (EC_{t-1}) เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ จะสามารถบ่งบอกถึงการมี Cointegration ระหว่างกันได้ เนื่องจากกลไกของ ECM จะสามารถปรับการออกนอกดุลยภาพให้เข้ามาสู่ดุลยภาพในระยะยาวได้ ซึ่งตามกระบวนการ ARDL ของงานศึกษานี้เลือกการปรับใช้เกณฑ์ในการเลือกความยาวของความล่าช้าที่เหมาะสมคือ Adjusted R^2 Criterion เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวไปพร้อมๆ กัน พบว่าทุกกรณีของผลการศึกษาามีเครื่องหมายค่าสัมประสิทธิ์ของ (EC_{t-1}) ติดลบและมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 5.2 5.5 และ 5.8 จึงสามารถสนับสนุนได้ว่าตัวแปรที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ระหว่างกัน

ผลการศึกษาเพื่อตรวจสอบการลดค่าเงินบาทของไทยว่ามีผลต่อดุลการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญในลักษณะที่เป็นไปตามปรากฏการณ์เส้นโค้งรูปตัวเจ (J-curve) หรือไม่ พบว่า ทุกกรณีที่ทำการศึกษาไม่พบลักษณะปรากฏการณ์เส้นโค้งรูปตัวเจแต่อย่างใด บ่งบอกได้ว่าเมื่อมีการลดค่าเงินบาทแล้วลักษณะดุลการค้าจะไม่เป็นการลดลงในช่วงแรกและดีขึ้นในช่วงเวลาถัดมาแต่อย่างใด เพราะถ้าเป็นไปตามลักษณะปรากฏการณ์เส้นโค้งรูปตัวเจ (J-curve) นั้นค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง ($\Delta \ln REX_{t-1}$) ที่คำนวณได้ในแต่ละช่วงความยาวของความล่าช้า (lagged length) ต้องมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบในลำดับ lagged length ดังนี้

ตามด้วยค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกใน lagged length ถัดๆ มา แต่ผลการศึกษานี้พบว่า กรณีไทยกับสหรัฐอเมริกา ดังตาราง 5.2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ให้ค่าเป็นลบอย่างเดียวน่าไม่มีเครื่องหมายบวกใน lagged length ถัดมาแต่อย่างใด ส่วนกรณีไทยกับญี่ปุ่น ดังตาราง 5.5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ใน lagged length แรกเป็นบวกแล้วตามด้วยลบจากนั้นตามด้วยบวกจึงไม่มีรูปแบบที่แน่นอน และกรณีไทยกับเยอรมัน ดังตาราง 5.8 พบว่า lagged length ลำดับแรก ให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกจากนั้นเป็นลบ ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามเงื่อนไขลักษณะปรากฏการณ์เส้นโค้งรูปตัว J (J-Curve) ในทั้ง 3 กรณีที่ได้ทำการศึกษา

สำหรับการวิเคราะห์หาค่าของตัวแปรที่ต้องการศึกษาในระยะยาว เนื่องจากไม่สามารถประมาณค่าในระยะยาวได้จาก Error Correction term จึงต้องทำการประมาณค่าของ $\delta_1, \delta_2, \delta_3, \delta_4$ จากสมการ (4.3) แล้วนำกลับเข้าไปทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ในสมการเริ่มต้น (4.1) อีกครั้ง เพื่อนำค่าที่ได้มาอธิบายความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของประเทศไทย รายได้ประชาชาติของประเทศคู่ค้าสำคัญ และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อดุลการค้าไทย เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบในระยะยาว แยกการอธิบายเป็นแต่ละบทบาทของตัวแปรที่ต้องการศึกษาดังต่อไปนี้

บทบาทรายได้ประชาชาติของประเทศไทยที่มีต่อดุลการค้าไทย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ประชาชาติของประเทศไทยมีนัยสำคัญทั้ง 3 กรณีซึ่งแยกการอธิบายค่าผลลัพธ์ที่ได้เป็นรายกรณีประเทศคู่ค้าสำคัญ อันได้แก่ กรณีไทยกับสหรัฐอเมริกา ได้ค่าเท่ากับ 0.50 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของประเทศไทยร้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 0.50 กรณีไทยกับญี่ปุ่น ได้ค่าเท่ากับ -0.51 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของประเทศไทยร้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยลดลงร้อยละ 0.51 และกรณีไทยกับเยอรมัน ได้ค่าเท่ากับ -1.02 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของประเทศไทยร้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยลดลงร้อยละ 1.02

บทบาทรายได้ประชาชาติของประเทศคู่ค้าสำคัญที่มีต่อดุลการค้าไทย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ประชาชาติของประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศไทยมีนัยสำคัญทั้ง 3 กรณีซึ่งแยกการอธิบายค่าผลลัพธ์ที่ได้เป็นรายกรณี อันได้แก่ กรณีไทยกับสหรัฐอเมริกา ได้ค่าเท่ากับ -1.17 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของสหรัฐอเมริการ้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยลดลงร้อยละ 1.17 กรณีไทยกับญี่ปุ่น ได้ค่าเท่ากับ 4.23 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของญี่ปุ่นร้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 4.23 และกรณีไทยกับเยอรมัน ได้ค่าเท่ากับ 3.15 บ่งบอกได้ว่าการเพิ่มขึ้นในของรายได้ประชาชาติของเยอรมันร้อยละ 1 ส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 3.15

บทบาทอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อดุลการค้าไทย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงมีนัยสำคัญทั้ง 3 กรณี ซึ่งแยกการอธิบายค่าผลลัพธ์ที่ได้เป็นรายกรณี ประเทศคู่ค้าสำคัญ อันได้แก่ กรณีไทยกับสหรัฐอเมริกา ได้ค่าเท่ากับ 1.58 บ่งบอกได้ว่าการลดค่าเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 1.59 กรณีไทยกับญี่ปุ่น ได้ค่าเท่ากับ 2.38 บ่งบอกได้ว่าการลดค่าเงินบาทต่อเงินเยนร้อยละ 1 จะส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 2.38 และกรณีไทยกับเยอรมัน ได้ค่าเท่ากับ 4.46 บ่งบอกได้ว่าการลดค่าเงินบาทต่อเงินมาร์กเยอรมัน ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นร้อยละ 4.46

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผลการวิเคราะห์ดุลการค้าไทยในระยะยาวของงานศึกษานี้ได้ผลที่เป็นไปตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือเป็นไปตามสมมติฐานแบบจำลองที่คาดหวังไว้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเป็นบวก หรือการลดค่าเงินบาทส่งผลให้ดุลการค้าไทยดีขึ้นจากการค้าที่มีอยู่กับทั้ง 3 ประเทศคู่ค้าดังกล่าว ดังนั้นการปรับใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คืออัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการนั้น นับเป็นผลดีต่อดุลการค้าเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากส่งผลให้ดุลการค้าดีขึ้นได้ ตลอดจนทำให้สามารถดำเนินนโยบายการเงินภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการที่อัตราแลกเปลี่ยนถูกกำหนดโดยกลไกตลาดตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดเงินตราในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายด้านนี้ไม่ควรให้มีการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมากเกินไป ขณะเดียวกันก็ควรให้บรรลุปเป้าหมายทางการเงินในด้านการกำหนดเป้าหมายอัตราเงินเฟ้ออย่างมีประสิทธิภาพพร้อมๆ กัน เพราะการรักษาเสถียรภาพด้านราคาจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง

2) ผลการวิเคราะห์ดุลการค้าไทยในระยะยาวของงานศึกษานี้ ด้านตัวแปรรายได้ ทั้งของไทยและประเทศคู่ค้ากรณีไทยกับญี่ปุ่น และกรณีไทยกับเยอรมัน ได้ผลที่เป็นไปตามแนวทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือเป็นไปตามสมมติฐานแบบจำลองที่คาดหวังไว้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบในตัวแปรรายได้ของไทย และเป็นบวกในตัวแปรรายได้ของประเทศคู่ค้าดังกล่าว จึงบ่งบอกได้ว่าทั้งการปรับใช้นโยบายการเงินและการคลัง จะยังผลต่อการค้าระหว่างประเทศทั้งสองนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรายได้เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะมีศักยภาพต่อการส่งออกและนำเข้าของประเทศไปด้วย ดังนั้น ในด้านนโยบายการเงินอาจ

มีการปรับใช้เครื่องมือด้านการเงิน อาทิเช่น การลดหรือจำกัดการปล่อยสินเชื่อของธนาคารกลางและ ธนาคารพาณิชย์ การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝาก เป็นต้น ส่วนในด้านนโยบายการคลังอาจมีการกำหนดมาตรการ เช่น การเพิ่มภาษี การควบคุมค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เป็นต้น เหล่านี้ควรปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นการผลิต อันจะนำไปสู่การที่ไทยสามารถส่งออกได้มากขึ้นและลดอุปสงค์การนำเข้าของไทย ทำให้การนำเข้าลดลง ส่งผลให้ดุลการค้าดีขึ้น ในขณะที่ผลการศึกษากรณีไทยกับสหรัฐอเมริกานั้น พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานแบบจำลองที่คาดหวังไว้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ของไทยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ตัวแปรรายได้ของสหรัฐอเมริกานั้นให้ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ ดังนั้นภาวะบาทบาทจึงเป็นไปได้ในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน คือประเทศสหรัฐอเมริกาอาจมีการทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศเกิดขึ้น ประเทศไทยจึงควรพยายามปรับใช้มาตรการด้านอุปทานการส่งออกของไทยเข้ามากระตุ้นภาคการผลิตให้มากขึ้น อาทิเช่น การส่งเสริมการส่งออก การส่งเสริมการออม การแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงหรือมีมาตรการลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้การส่งออกของไทยไปยังสหรัฐอเมริกาให้มากขึ้น เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากงานศึกษานี้ค่อนข้างมีระยะเวลาเก็บข้อมูลที่จำกัด โดยเป็นการใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 (ไตรมาสแรก) ถึงปี พ.ศ. 2545 (ไตรมาสที่ 4) แต่เนื่องจากบางประเทศจะมีข้อจำกัดด้านข้อมูล อาทิเช่น ประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงระบบเงินตราจากเงินมาร์กเยอรมัน (Deutsche mark) เป็นเงินยูโร (Euro) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ทางสถิติที่เผยแพร่จากธนาคารแห่งประเทศไทยที่เป็นระบบเงินมาร์กเยอรมันนั้นมีจนถึงปี พ.ศ. 2544 (ไตรมาสที่ 4) และในส่วนของประเทศญี่ปุ่นมีข้อจำกัดของข้อมูลค่าดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม (Industrial Production Index) ซึ่งใช้เป็นตัวประมาณค่ารายได้ประชาชาติของงานศึกษานี้ แหล่งข้อมูลมาจาก CD-ROM International Financial Statistics ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ มีให้ถึงปี พ.ศ. 2545 (ไตรมาสที่ 3) เป็นต้น ทำให้งานศึกษานี้ มีจำนวนข้อมูลอนุกรมเวลาไม่มากนัก หากสามารถเก็บข้อมูลทางสถิติครบถ้วนมากขึ้นเช่น ระยะเวลาานกว่านี้ หรือข้อมูลเป็นรายเดือน ตลอดจนการปรับใช้เทคนิควิธีการในแบบอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อนำมาเปรียบเทียบจะสามารถทำการวิเคราะห์ได้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น